

Kötődések és szakadások

LACZÁK GÉZA ÉS ZIDARICS ILONA ÖTVÖSMŰVÉSZEK TÁRLATA A JÓZSEFVÁROSI GALÉRIÁBAN

A racionalizmus a tapasztalat és a képzelet viszonyát feszegeti. A tudomány igazsága nem állhat fenn a tárgyával való összefüggés nélkül. A tudomány nem ad tanácsot, sem lökést a cselekvésre, az értelmi megismerés befejeződik azzal, hogy valamit megállapít. A művészet hozza létre a fantázia és valóság szép szövevényét. Alkotójától is független valóságként olyan lezártágot jelent, amely azt valóban az abszolútság látszatával ruházza fel. Sem hozzátenni, sem belőle elvenni nem lehet anélkül, hogy mássá ne tennénk és mivoltából ki ne forgatnánk. A művészi alkotásnak ez a befejezettsége a magyarázat arra, hogy léte nincs kitéve az időnek, hatása a későbbi korok emberére hasonló, vagy még nagyobb lehet, mint a művész kortársaira. Valami kettősség van benne, az anyagnak és a szellemnek, jelenségnek és lényegnek egybefonódása. A művész képzeletében minden töredékes benyomás jelentőséget nyer, és valami egészévé teljesedik ki.

Az inspiráló anyag Zidarics Ilona és Laczák Géza esetében a fém.

Az ötvösség számomra gyűjtőfogalom az iparművészetben. Ősidők óta magába foglalja az arany- és ezüstművesség, a zománcművészet, az ékszművészet műfajait. A művész házaspár kiállított alkotásaira, azok előállítási módjára, alakjára, nagyságára alkalmazhatom a régi meghatározást: minuteriák és grosseriák.

Laczák Géza térbeli kompozíciói az anyagba beleálmódott és vég nélküli kísérletezéssel létrehozott izgalmas felületi bravúrok és a polírozott nyugalom kontrasztjára alapozó, „kimérlegelt” alkotások. Egyedi, és minden mástól megkülönböztethető, kitalált-kifejlesztett látványok.

LACZÁK Géza: Árnyék | Géza **LACZÁK: Shadow**
2017, rozsdamentes acél, sárgaréz, fémglyűrés, forrasztás, patinázás,
20x20x20 cm
Fotó: Laczák Géza

LACZÁK Géza: Tárgygyűttes – doboz, váza, tál
Géza **LACZÁK: Set of objects – box, vase, bowl**
2018, rozsdamentes acél, sárgaréz, fémglyűrés, forrasztás, krómpatina
Fotó: Laczák Géza

LACZÁK Géza: Ékszerdoboz | Géza LACZÁK: Jewellery box
 2001, sárgaréz, forrasztás, fémgűrűs, patinázás, 15x15x15 cm
 Fotó: Hasznos Zoltán

ZIDARICS Ilona: Ékszeregyüttes – gyűrű karkötővel, nyakék övvel
 Ilona ZIDARICS: Jewellery set – ring with bracelet, necklace with belt
 2014, aranyozott, ezüstözött rézhuzal, kötés, fonás, gyűrű-karkötő hossza: 20 cm, öv: 80x8 cm
 Fotó: Laczák Géza

ZIDARICS Ilona: Tűzománc burkolat | Ilona ZIDARICS: Vitreous enamel covering | 1976, acéllemez, tűzománc, 83x63 cm
 Fotó: Laczák Géza

A plágium veszélyével terheltlen meg lehet próbálni utánzását, de számolni kell azzal a több tízezerrel előnnyel, amivel Laczák Géza megelőzi őket. Alkotás közben állandóan kutató, kísérletező, fejleszti képességét, játszik az anyagokkal, lehetőségük határát feszegetve.

„– ...akkor még nem tudtam – mutatja egyik művét, nem mondom, hogy melyiket. A mű számomra teljes, tökéletes, Laczák Géza örökkévalóvá teszi benne az élmény pillanatát.

– Megtervezed? Vázlatokat, szerkezeti rajzokat készítesz magadnak? – kérdezem.

– Nem – válaszolja –, a mű építi magát, mint a természet, mint a világ.”

Vagy a roppant nyomás alatt fejlődő kristályok – gondolom magamban én, lehet, hogy tévesen. Nem értek hozzá, csak szeretem nézni és egyben becsülöm azt, amire én nem volnék képes: grafikus vagyok. Persze látom a precíz forrasztásokat, az éleket, a statikai kiszámítottaságot és a mesterségbeli gyakorlat biztonságát. A felületkezelések hatását, a hő idejének, erősségének lényegét is. Látom az eredményt, de nem értek hozzá, nem tudnám megcsinálni. Valamiféle örömet érzek, hogy van még hit, kitartás, kísérletező kedv és mesterségbeli tudás-alaposság-képesség, az anyag beható ismerete.

Hallom, hogy harangoznak, bár nem tudom, hogy honnan jön a hang – de a harangszóra félrehúzódok és megállok.

„Korunk egyik hibája, hogy minden ostoba tanult valamit, és ezen alapon jogosítva érzi magát, hogy döntőbíráként lépjen fel a művészet megítélésében. A tömegember betört Európa kultúrájába és a kontárság kultuszát honosítja meg ott, ahol ez a legkevésbé van a helyén” – írta keserűen Hebbel, a költő és drámaíró majd’ százhatvan évvel ezelőtt.

Nem bonyolodom technikai magyarázatokba, a lényeg nem a mivel és a hogyan, hanem a mit! A szakmabeliek látják-tudják, a műélvezőknek pedig nem kell ezekkel a szakmai rejtvényekkel terhelni magukat.

Az ötvösség fogalmának felsorolásánál említettem a zománcművészetet. Pályakezdése idején Zidarics Ilona zománcművészetét számos rangos elismeréssel, díjjal jutalmazták. Alkalmam volt kiállításra rendezni ezeknek a munkáknak a megmaradt darabjait. Ezen tárlat kapcsán mondták el kollégái, kortársai, hogy milyen inspiráló volt számukra Zidarics Ilona akkori, e műfajban végzett tevékenysége.

ZIDARICS Ilona: A Magyar Szabadidősport Szövetség díja
Ilona ZIDARICS: Prize of the Hungarian Leisure Sport Association
2017, bronz, rozsdamentes acél, plexi, fémöntés, forrasztás, szerelés,
40 x Ø 14 cm
Fotó: Laczák Géza

A jelen kiállításon bemutatott alkotások öltöztetnek, szépítenek: az ékszművészet műfajába tartoznak. Az említett minuteriák, amiken láthatóak a fém gyúrt, rogyasztott, Laczák Géza plasztikáinak miniatürizált, izgalmas felületei – nyakéknek, melltűnek, kitzűzőnek aktualizálva. A folyton változó kordivat jelenkori, talán a jövőnek is ötletet adó, öltözékkiegészítő alkalmi művei. Különböző fémekből összeszótt, kitaruló formákká alakított, fémgöngyökkel izgalmassá tett alkalmi fejedők, övek, táskák. Biztos vagyok benne, hogy a hölgyek zavartan, a válogatás nehéz bizonytalanságával küszködve szinte mindent elvinnének. Alkalmi, és majd minden öltözékhez illeszkedő, viselhető műves darabok.

ZIDARICS Ilona és LACZÁK Géza Kötődések és szakadások című kiállítása (részlet)
Ties and Tears exhibition of Ilona ZIDARICS and Géza LACZÁK
(exhibition photo) | Józsefvárosi Galéria, Budapest, 2019
Fotó: Laczák Géza

Befejezőként el kell mondanom, hogy egy elmúlt évi nagy és nehéz kiállítás megrendezése közben (*Támogatott művek az iparművészetben. Válogatás a Nemzeti Kulturális Alap megalapítása óta eltelt 25 év támogatott projektjeiből.* Zsolnay Negyed – m21 Galéria, Pécs, 2018. szeptember 14. – október 7.) egy olyan művész házaspárt ismertem meg, akiknek önzetlensége, kedvessége, kitartása számomra hitet adó példa volt és maradt. Köszönöm nekik ezt az élményt, a munkában együtt töltött napokat.

SÁRA Ernő
tervezőgrafikus-művész

(*Kötődések és szakadások. Laczák Géza és Zidarics Ilona kiállítása. Józsefvárosi Galéria, Budapest, 2018. március 8. – április 1.*)

A szöveg a kiállításmegnyitó nyomtatott, szerkesztett változata.